

Oponentský posudek disertační práce
Mgr. Lucie Sedláčkové: Globalizace v současném nizozemském románu

Vedoucí práce: doc. Dr. Ellen J. Krol

Konzultant: Prof. Dr. J. L. Goedegebuure

Oponent: Prof. Dr. Ralf Grüttemeier

Autorka ve své disertační práci zkoumá reprezentaci aspektů globalizace na třinácti prozaických dílech devíti nizozemských a vlámských autorů napsaných v letech 1989 až 2007. Zaměřila se na tři aspekty globalizace: kosmopolitismus („kulturní“), spotřebu a konzumerismus („ekonomický“) a sociální polarizaci („sociální“). Z tohoto rozdělení vychází také struktura celé práce: čtyři díla jsou analyzována v kapitole 2 s názvem „Kosmopolitisme“ („*Kosmopolitismus*“, str. 30–85), pět děl v kapitole 3 „Consumptie en consumentisme“ („*Spotřeba a konzumerismus*“, str. 86–144) a šest děl v kapitole 4 „Winnaars en verliezers“ („*Vítězové a poražení*“; str. 145–221), (přičemž dvě díla jsou analyzována dvakrát). Analýzy se zakládají na předpokladech „kulturních studií“ (sensu Vaessens, str. 14f.) a jako interpretační nástroj slouží klasická strukturální analýza. V závěrečné části (kapitola 5, str. 222–243) jsou shrnuty hlavní výsledky výzkumu, který ukázal, že v analyzovaných prozaických textech je přítomno několik aspektů globalizace, v nichž je patrná tendence klást důraz na negativní důsledky tohoto fenoménu (srov. 243 et passim).

Hned na začátku bych rád zdůraznil, že podle mého názoru předložená disertační práce splňuje akademické požadavky stanovené pro tento typ práce. Autorka se zaměřila na velice relevantní a komplexní téma (globalizaci), na které načetla mnoho důležitých studií. Podařilo se jí dokázat, že podstatná část moderních nizozemsky psaných prozaických děl jasně vykazuje spojitost s jevy, které lze považovat za související s globalizací, a tudíž se výroky o nedostatku „straat-rumoer“ („pouličního ruchu“) v nizozemské literatuře za poslední dvě desetiletí jeví jako neadekvátní. Obzvláště přesvědčivé jsou delší kapitoly pojednávající o dosud ne moc často analyzovaných textech Paula Mennese (3.2.2) a Rachidy Lamrabet (4.2.4), které by se měly stát východiskem pro další výzkum. Celá práce je navíc jasně strukturovaná a čtivá, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji, aby byl autorce udělen doktorský titul.

Přesto bych s autorkou rád prodiskutoval několik bodů:

1. *Výstižnost zaměření?* Autorka na několika stranách správně zdůrazňuje, že je téměř nemožné popsat globalizaci jako celek (srov. str. 13), ale již se nezabývá tím, zda není

poněkud problematické si ji zvolit jako téma disertace v oblasti literární kritiky. Tento problém se v disertaci projevuje na několika rovinách, např. při výběru již zmíněných aspektů. Není jasné, proč a na základě jakých kritérií si autorka vybrala právě tyto tři aspekty globalizace, a ne jiné (např. ne multikulturalismus!). Média/internet jsou kupříkladu nazvány „bezpochyby nejdůležitějším faktorem, který odstartoval“ proces globalizace (srov. str. 16/17). Proč tedy nejsou součástí analýzy? Navíc problém tak širokého a komplexního tématu, jakým je globalizace, se projevuje tam, kde autorka vybírá dvě nebo tři novější studie pro své „teoretické“ úvody ke kosmopolitismu (2.1), konzumerismu (3.1) a sociální polarizaci (4.1), přičemž se z větší části omezuje na jejich parafrázování. Taková omezení jsou samozřejmě nezbytná, pokud se člověk zabývá tématy, z nichž každé by si zasloužilo samostatnou disertační práci, přesto by podle mého názoru autorka měla dát jasně najevo, proč se rozhodla právě pro tyto knihy (od Tomlinsona, Giddense, Becka, Baumana aj.), a ne pro jiné. Proč zde není například ani zmínka o *Cosmopolis* (1990) Stephena Toulmina? Proč jsou někteří autoři, z nichž vychází hlavní aspekty pro analýzy („estetický kosmopolitismus“ Johna Urryho – srov. str. 40, 81, 226), *casino culture* neboli „kultura kasina“ George Steinera – str. 105) pouze parafrázování z jiných knih (viz několik výše zmíněných autorů), místo aby se o nich přímo diskutovalo anebo na ně přímo odkazovalo? A konečně poněkud užší volbou relevantních aspektů globalizace by bylo snazší vyhnout se kontradikcím, které najdeme ve zmíněných třech teoretických částech (například: Nahlíží se na kosmopolitismus jako na „koncept“ (str. 31), anebo „způsob bytí“ (str. 32)? Jsou migranti/exulanti „ztělesněním ducha kosmopolitní společnosti“ (srov. str. 32, Pollock et al. 2000), anebo naopak nejsou kvůli „nedostatku kulturních dispozic“ (srov. str. 36, Tomlinson 1999)? Poskytuje moderní konzumerismus minimum prostoru pro okouzlení („weinig ruimte voor betovering“ – srov. str. 103), anebo jde naopak o naprosté okouzlení spotřebitele („betovering van de consument“ – srov. str. 121)?

2. *Rozsah výsledků?* Hlavním výsledkem práce je reprezentace aspektů globalizace ve 13 analyzovaných dílech. Jaký význam však v tomto výsledku vidí autorka? Nepohybuje se tak trochu v kruhu, když nejdříve říká, že při výběru korpusu „musely romány z tematického hlediska zobrazovat různé aspekty globalizace“ (str. 21) a poté na konci

konstatuje: „Dokázala jsem, že různé aspekty mnohostranného tématu globalizace jsou přítomny v současné nizozemské literatuře“ (str. 223)?

Přítomnost aspektů globalizace ve zkoumaných dílech je přesvědčivá. Avšak otázkou, zda mají tyto aspekty pouze okrajový význam pro interpretaci těchto textů/poetiku autorů, anebo zda mají význam klíčový, se autorka nezabývá. Proto je těžké posoudit relevanci výsledků. Bývalo by pomohlo, kdyby autorka systematicky prodiskutovala stav svého výzkumu děl Grunberga, Lanoye aj., což se nestalo. Také by mě zajímalo, jak se autorka dívá na vztah mezi svým korpusem a ostatní nizozemskou literaturou. Tvoří oněch 9 vybraných autorů z jejího pohledu spíše výjimku, anebo se nacházejí uprostřed hlavního proudu nizozemské literatury posledních dvou desítek let? A proč?

3. *Literární funkce „globalizace“?* Autorka vychází z předpokladu, že nizozemská literatura „promlouvá o aktuálním dění, a může tak přispívat k debatě o tématech jako je globalizace“ (str. 15). Není mi zcela jasný vztah mezi tvrzeními „reprezentuje globalizaci“ a „přispívá k debatě o globalizaci“. Literatura může reprezentovat cokoliv, ale podle mého názoru nemusí každá reprezentace zákonitě přispívat k určité debatě. Kdy se podle autorky z reprezentace stává příspěvek k debatě a jaká pro to používá kritéria? Na tuto otázku jsem v disertační práci nenašel odpověď, ani jsem v teoretické části nenašel příklad, kde by literatura byla součástí debaty. Takové uvažování by dle mého názoru muselo počítat také s možností, že reprezentace aspektů globalizace by mohla mít i jiné než „varovné“ funkce („waarschuwende beelden te creëren“ – p. 243), například specifické poetické, literárně-strategické anebo komerční funkce, které se eventuelně mohou lišit v závislosti na různých autorech, atd.

Komplexní témata nutí člověka uvažovat nad komplexními problémy. To, že tato disertační práce vyvolala výše zmíněné otázky, považuji za další její přednost, a proto bych znovu rád zdůraznil, že si podle mého názoru autorka zaslouží doktorský titul.

Oldenburg, 26. října 2011

An
Filozofická fakulta UK v Praze
Oddělení vědy
z. Hd. Frau Romana Jensenová.
nám. Jana Palacha 2
116 38 Prag 1
Tschechien

**INSTITUT FÜR
NIEDERLANDISTIK**

PROF. DR. RALF GRÜTTEMEIER
INSTITUTSDIREKTOR

SACHBEARBEITER/IN
Sabina Fennen

TELEFONDURCHWAHL
(0441) 7 98 – 3186
Sekretariat – 2346

FAX
(0441) 7 98 – 4596

EMAIL
ralf.gruettemeier@uni-oldenburg.de

OLDENBURG, den 26.10.2011

Report by Prof. Dr. Ralf Grüttemeier on the dissertation:

Lucie Sedláčková: Globalization in the Contemporary Dutch Novel

Supervisor: doc. Dr. Ellen J. Krol / Second Reader: Prof. Dr. J.L.

Goedgebuure

In her dissertation the author examines the representation of aspects of globalization in thirteen prose-texts between 1989 and 2007, written by nine Dutch and Flemish authors. The main focus on globalization is divided into three: cosmopolitanism („cultural“), consumption („economic“) and social polarisation („social“). This partition is also used to structure the dissertation as a whole, analysing four texts in chapter 2:

„Kosmopolitisme“ (pp. 30-85), five texts in chapter 3: „Consumptie en consumentisme“ (pp. 86-144), and six texts in chapter 4 „Winnaars en verliezers“ (pp. 145-221) (with two texts analysed twice). The analyses are founded on assumptions of “cultural studies” (sensu Vaessens, p. 14f.), taking classical structural analysis (Van Boven/Dorleijn, cf. p. 27) as tool of interpretation. In the conclusion (chapter 5, pp. 222-243) the major results are summarised: several aspects of globalization turned out to be present in the prose-texts, represented overall with a tendency stressing the negative consequences of the phenomena (cf. 243 et passim).

POSTANSCHRIFT
D-26111 Oldenburg
PAKETANSCHRIFT
Ammerländer Heerstraße 114 - 118
D-26129 Oldenburg
TELEFON
(0441) 7 98 - 0
INTERNET
www.uni-oldenburg.de/niederlandistik

BANKVERBINDUNG
Landessparkasse zu Oldenburg (LZO)
Konto Nr.: 1 988 112
BLZ: 280 501 00
BIC: BRLADE21LZO
IBAN: DE 4628 0501 0000 0198 8112

Let me make clear right from the start that in my view the dissertation fulfils the academic requirements for this sort of text. The author has focused on a very relevant and very complex topic (globalisation), on which she has read many important studies. She succeeded in showing that a substantial number of modern prose-texts in Dutch language do show clear connections to phenomena that can be seen as related to globalization, so that possible complaints about a lack of “street-rumour” in Dutch literature seem not adequate for the last two decades. Especially the longer chapters on the – until now very seldom analysed – texts by Paul Mennes (3.2.2) and Rachida Lamrabet (4.2.4) are convincing and deserve to be taken as point of reference for further research. All of this is presented in a clearly structured, well readable text. Therefore I recommend the dissertation for the defence and the award of a doctoral degree.

However, there are several points I would have liked to discuss with the author:

1. *Sharpness of focus?* The author rightfully stresses on several pages that it is nearly impossible to describe globalisation as a whole (cf. p. 13) – but she does not discuss whether the consequence of this might be that it is therefore problematic to use it as a main-focus for a dissertation on the field of literary criticism. This problem can be recognized in the dissertation on several levels, for example where the author chooses the above mentioned the aspects. Why those three aspects of globalization are chosen, and not others (no multiculturalism!), and on what criteria, is not clear – media/the world wide web are called for example “without any doubt the most important trigger” of the process of globalization (cf. p. 16/17): why are they not part of the analysis? Furthermore, the problem of such a wide and complex focus as “globalisation” becomes evident, where the author generally chooses two or three relevant recent studies for her “theoretical” introductions on cosmopolitanism (2.1), consumption (3.1) and social polarisation (4.1), and mostly restricts herself to paraphrasing those. Of course one has to restrict oneself when dealing

with topics that each of them deserve dissertations of their own, but still it seems necessary to me that the author should make clear why she has chosen these books to rely on (Tomlinson, Giddens, Beck, Baumann...), and not others. For example, why is Stephen Toulmin's *Cosmopolis* (1990) not even mentioned? Why are some authors with central aspects for the analyses (John Urry's "aesthetic cosmopolitanism" (cf. p. 40, 81, 226); George Steiners "casino culture" (p. 105)) only paraphrased on the basis of other books (those two or three referred to above), and not discussed/referred to directly? Finally, a sharper choice of relevant aspects of "globalization" probably would have made it easier to avoid contradictions - contradictions that now made their way into the three theoretical parts (for example: is cosmopolitanism seen as a "concept" (p. 31) or as a "way of existence" (p. 32)? Do migrants/exiles "represent the spirit of the cosmopolitan community" (cf. p. 32, Pollock et al. 2000) or do they not for lack of cultural disposition (cf. p. 36, Tomlinson 1999)? Does modern consumption offer no space for magic ("weinig ruimte voor betovering", cf. p. 103) or is it pure magic for the customer ("de betovering van de consument", cf. p. 121)?

2. *Scope of the results?* The main result of the dissertation is that aspects of globalisation indeed are represented in the 13 texts analysed. But what is the relevance of that result in the eyes of the author? To start with, isn't there a circular dimension in the dissertation when the author goes out to choose her corpus with the criterion that "thematically the novels had to present an image of the different aspects of globalisation" (p. 21), and ends up with stating that "I have shown that the different aspects of the multilayered theme of globalisation is indeed present in recent Dutch literature" (p. 223)?

The presence of aspects of globalisation in the prose-texts is convincing. However, the question whether these aspects are of marginal relevance for the interpretation of those texts/the poetics of the writers, or of central relevance, is not tackled by the author. Therefore it is difficult to assess the relevance of the results. It could have helped in this regard if the author would have systematically discussed the state of the research on Grunberg, Lanoye and others – which she did not. Also I am curious how

the author sees the relation between the corpus she has chosen and the rest of Dutch literature: are these 9 authors exceptions in her view, or are they in the middle of the main stream of Dutch prose in the last two decades – and why so?

3. *Literary function of 'globalisation'*? The author departs from the assumption that Dutch literature “makes claims about the recent societal phenomena and by this makes a contribution to the debate on subjects as globalisation” (p. 15). To start with, the relation between “representing” globalisation and “make a contribution to the debate on globalisation” is not clear to me. Literature can represent everything (also aspects or concepts of globalisation, of course), but in my view it is not self-evident that every representation would be a contribution to a specific debate. When does representation turn into such a contribution in the eyes of the author, and what criteria does she use for that? I could not find an answer to that question in the dissertation, as I also could not find an example in the theoretical parts where literature would have been part of the debate. Such a reflection in my view would have to take into account also the possibility that representation of aspects of globalisation also might have other functions except “warning” (“waarschuwendende beelden te creëren”, p. 243): for example specific poetic functions, specific literary-strategic functions, commercial functions – all of those possibly different with regard to the different authors - etc.

Complex topics stimulate the reflection of complex problems – I see it as another merit of this dissertation that it stimulated questions as those above. Therefore let me stress again that in my view the author deserves being awarded a doctoral degree.

Oldenburg, October 26, 2011

Prof. Dr. Ralf Grüttemeier